

VIITTOMAKIELTEN LAUTAKUNNAN 70. KOKOUS

aika tiistaina 19.3.2019, klo 10.13–14.55

paikka Kuurojen Liiton suuri kokoushuone A3.44, 3. krs, Valkea talo, Helsinki

Läsnä:

jäsenet Sanna Paasonen
Taina Petäjäinen
Juhana Salonen puheenjohtaja
Elina Tapio läsnä videopuhelimitse, § 7
Mikaela Tillander
Mari Virtanen

sihteeri Leena Savolainen

tulkit Markus Aro
Tarja Sandholm

Poissa: Alf Ekström
Jarkko Keränen

1. § Kokouksen avaus.

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.13.

2. § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

3. § Kokouksen esityslista.

Pykälään 10 *Muut esille tulevat asiat* lisättiin kolme asiaa ja pykälään 11 *Ilmoitusasiat* kaksi asiaa. Muutoin esityslista hyväksyttiin muutoksitta.

4. § Lautakunnan kokouksen 27.11.2018 pöytäkirjojen tarkistaminen.

Lautakunnan edellisen kokouksen 27.11.2018 suomenkielinen pöytäkirja tarkastettiin. Pykäliin 5 ja 9 (kohta c) tehtiin pienet muutokset, ja muutoin pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta. Ruotsinkielinen pöytäkirja ei ollut ehtinyt valmistua, ja se tarkistetaan vasta seuraavassa kokouksessa.

5. § Viittomakielisen kokousyhteenvedon laatijan valinta.

Viittomakielisen kokousyhteenvedon laatijaksi valittiin Mikaela Tillander.

6. § Kuurojen Liitolle myönnetyn uuden valtionavustuksen merkitys lautakunnan työlle.

Kuurojen Liitto on saanut 250 000 € valtionavustuksena vuodelle 2019 sanakirjatyöhön, kielineuvontaan ja viittomakielten lautakunnan työhön. Avustusta anotaan vuosittain uudelleen. Avustus kattaa Suvi-verkkosanakirjan toimittamisen ja ylläpidon sekä aivan uutena toimintona kaikille viittomakielen käyttäjille avoimen kielineuvontapalvelun. Lisäksi se kattaa viittomakielten lautakunnan pöytäkirjojen ja muiden tarvittavien asiakirjojen tuottamisen suomeksi, ruotsiksi, suomalaisella viittomakielellä ja osin myös suomenruotsalaisella viittomakielellä. Työntekijät voivat myös valmistella asioita lautakunnassa käsiteltäväksi. Uudella rahoituksella on tarkoitus myös parantaa lautakunnan toiminnan näkyvyyttä: viittomakielten lautakunnalle sekä suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen kielineuvonnalle perustetaan syksyllä 2019 yhteiset verkkosivut osana Kuurojen Liiton www-sivuja.

Huomioitavaa on, että viittomakielten lautakunta toimii yhä Kotuksen alaisuudessa, ja niin ollen muun muassa jäsenten matkakulut ja kokouspalkkiot maksetaan jatkossakin Kotuksen budjetista.

7. § Kieliyhteisön keskusteluttaminen Maamme-laulun viittomakielisistä käännöksistä – palautekeskustelu

Käytiin palautekeskustelu viime vuonna toteutetusta kieliyhteisön keskusteluttamisesta, jossa aiheena olivat Maamme-laulun viittomakieliset käännökset¹. Elina Tapio osallistui aiheen käsittelyyn videoyhteydellä.

a. Jyväskylän kuurojenyhdistys 28.11.2018

- Paikalla oli paljon väkeä ja kaikki (myös lapset) osallistuivat keskusteluun aktiivisesti. Esille nousi hyvinkin erilaisia näkökulmia ja paljon myös omia, henkilökohtaisia kokemuksia. Seuraavassa pari poimintaa:
 - ”Hyvä vs. paha” -jaottelu murtui ja päästiin toinen toistensa mielipiteet huomioivaan keskusteluun, kun suomen kieltä mukaillen viitottu versio <https://www.viittomakielinenkirjasto.fi/fi/maamme-laulu-0#.XO0N8y1DxTY> sai ensin osakseen arvostelua (”käännöksen pitää olla puhtaasti viittomakielinen”) ja sitten myös arvostusta (”näin me viitoimme lapsena koulussa ja siitä tulee hyvä, lämmin olo”).
 - Suomenruotsalaisella viittomakielellä viitottua käännöstä <https://www.viittomakielinenkirjasto.fi/fi/vart-land#.XO0OOS1DxTY> pidettiin hienona ja visuaalisena, eikä suomalaista viittomakieltä käyttävä yleisö vaikuttanut kiinnittävän niinkään huomiota siihen, millä kielellä se oli laadittu.

b. Facebook-ryhmässä *Meidän kaunis, rakas viittomakielemme ja kulttuurimme!* 3.12.2018 käynnistetty keskustelu

- Jarkko Keränen viittoi keskustelun alustuksen ja kolme kysymystä. Taina Petäjäinen käänsi vastaavat videot suomenruotsalaiselle viittomakielelle ja viittoi ne. Lisäksi alustus ja kysymykset kirjoitettiin suomeksi ja ruotsiksi. Näistä koostettiin kaksi julkaisua (kummankin kieliversioon pääjulkaisu sisälsi myös linkit kolmeen kysymykseen).

¹ Maamme-laulut Viittomakielisessä kirjastossa

https://www.viittomakielinenkirjasto.fi/fi/haku/maamme-laulut?fbclid=IwAR3cPMIF0kqsEKKy43Hi_sTjIgp3Im_5GX0vkqjLwU_2-HmBSQnfW2u-Mqk

- Suomalaisella viittomakielellä aloitettu keskustelu kirvoitti 71 kommenttia. Niissä tuli monipuolisesti esille eri näkökulmia ja keskustelu oli innostunutta.
 - Suomenruotsalaisella viittomakielellä käynnistetty keskustelu sai seitsemän kommenttia. Joitakin ruotsinkielisiä kommentteja löytyi kuitenkin myös suomalaisen viittomakielen keskusteluketjusta.
- c. Yhteenveto koko prosessista
- Kokonaisuutena kieliyhteisön keskusteluttaminen onnistui hienosti, ja lautakunta sai myös hyvää käytännön kokemusta siitä, mikä toimii ja mikä ei. Valmistelu ja toteutus veivät toisaalta hyvin paljon aikaa jäseniltä, erityisesti Jarkko Keräselältä, Juhana Saloselta ja Elina Tapiolta, jotka kaikki hoitivat valmistelut ja toteutuksen vapaa-ajallaan. Todettiin, että vastaavankaltaisia ponnistuksia voidaan toteuttaa vain harvakseltaan.

8. § Kielipoliittiset aamukahvit

Kotus järjesti 5.2.2019 puoluesihteereille suunnatun *kielipoliittiset aamukahvit* -tilaisuuden. Paikalla oli edustus RKP:stä, Perussuomalaisista ja Keskustasta. Aamukahveilla keskusteltiin siitä, miten kansalliskielten asemaa ja kielipoliittista ohjelmaa voitaisiin edistää seuraavalla hallituskaudella. Kansalliskielten, suomen ja ruotsin, lisäksi käsiteltiin Suomen perinteisten vähemmistökielten (mm. viittomakielet, romani ja saamen kielet) asemaa sekä maahan muuttaneiden kielitilannetta. Viittomakielten lautakuntaa paikalla edustanut Sanna Paasonen raportoi käydystä keskustelusta muun muassa seuraavaa:

- Päähuolena tuotiin esille suomen ja ruotsin kielen käyttöalan kaventuminen. Niiden tilalla käytetään englantia ja ruotsin asemesta toisaalta myös suomea.
- Kielitietoisuuden edistäminen: Tietoisuuden kasvattaminen sen suhteen, mikä kuuluu omaan kieleen ja mikä on sitä muuttavaa laina-ainesta (ponnistelu kielen omaehtoisen kehittämisen puolesta mm. uudissanoja tai -viittomia muodostettaessa).
- Kielten kouluopetuksella, mm. tuntikiintiöiden koolla, voidaan vaikuttaa kielten osaamiseen ja kielitietoisuuteen kasvattamiseen.
- Erikieliset palvelut on vaillinnaisesti huomioitu sote- ja maakuntauudistuksen yhteydessä eikä viittomakielisiä palveluja ole huomioitu lainkaan.

Kytkeytyen kielipoliittisten aamukahvien päätteeseen kansanedustaja Outi Alanko-Kahiluoto on 25.2.2019 tehnyt eduskunnalle toimenpideoitteen kansallisen kielipoliittisen toimintaohjelman valmistelun aloittamisesta (ks. [tekstiliite 1](#)).

9. § Suomalaisen viittomakielen taitotasokuvaimet ja arviointikriteerit.

Yleisiin kielitutkintoihin saatiin helmikuussa 2019 myös suomalaisen viittomakielen taitotasokuvaimet ja arviointikriteerit <https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/yki/svk>. Niiden tekoprosessista ja merkityksestä suomalaisen viittomakielen taidon arvioinnille kerrotaan Kieliverkosto-verkkolehdestä <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2019/suomalaisen-viittomakielen-taitotasokuvainten-ja-arviointikriteereiden-kehittaminen-yleisissa-kielitutkinnoissa>. Kielikokeen käyttöönotto vaatii vielä muutoksia asetukseen yleisistä kielitutkinnoista (muissa Ykin tutkintokieliissä tulee osoittaa taito kirjoittaa kyseistä kieltä), ja myös kokeeseen osallistujan oman tuotoksen videointi koetilanteessa on vielä teknisesti ratkaisematta.

Mari Virtanen kertoi, että Diakissa on aloitettu opetussuunnitelman muokkaus viittomakielen tulkeille annettavan kieliopetuksen mukauttamiseksi uusien taitotasojen mukaiseksi, mutta ettei opetusta ja arviointia ole vielä saatu kokonaan uudistettua. Hän myös sanoi, että tämä uusi

yleisten kielitutkintojen tapa kuvata suomalaisen viittomakielen taidon tasot on ehdottomasti parempi ja toimivampi kuin ne menetelmät, joita tähän asti on käytetty.

10. § Muut esille tulevat asiat.

- a) Eduskunnan viittomakielten verkoston kahdeksan jäsentä ovat tehneet kirjallisen kysymyksen selvityksestä sisäkorvaistutteen saaneiden lasten ja nuorten nykytilanteesta ja tarpeista (678/2018 vp) 27.2.2019
https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Sivut/KK_678+2018.aspx. Ministerin, jonka toimialaan kysymys kuuluu, tulee vastata kysymykseen 21 päivän kuluessa. Lautakunta palaa asiaan seuraavassa kokouksessaan.
- b) Kuurojen seniorien kulttuuritapahtuma 17.–19.5.2019
- Päätös 1:** Päätettiin varata kulttuuritapahtumasta esittelypöytä lauantaille 18.5. Mari Virtanen ja Mikaela Tillander ovat paikalla ja ottavat vastuun lautakunnan työn esittelystä. Sihteeri järjestää paikalle lautakunnasta kertovan julisteen.
- c) Viittomakielimme näkee eri yhteyksissä viitattavan vain ilmaisuilla, kuten ”viittomakieli” tai ”viitottu”, sen sijaan, että käytettäisiin niiden varsinaisia nimiä, ”suomalainen viittomakieli” ja ”suomenruotsalainen viittomakieli”. Todettiin, että useissa yhteyksissä todellakin tulisi käyttää kielen koko nimeä (esim. tilaisuudessa on tulkkaus suomalaiselle viittomakielelle). Toisaalta on myös tilanteita, joissa voi olla tarve käyttää muitakin ilmaisutapoja. Esimerkiksi otsikoihin ja verkkosivujen kieliversioiden painikkeisiin viittomakieltemme pitkät nimet eivät välttämättä mahdu. Vähänkin pidemmissä teksteissä tulee myös pyrkiä välttämään toistoa, ja siksi pitkän nimen rinnalla voidaan käyttää muitakin ilmauksia. Viranomaiset, jotka laativat verkkosivuilleen tietoa viittomakielillämme, saavat neuvoja Kuurojen Liitosta, ja liitosta myös aktiivisesti otetaan yhteyttä eri viranomaisiin, jos huomataan, että neuvot olisivat tarpeen.
- d) Keskusteltiin tukiviittomien käytön lisääntymisestä suhteessa viittomakielen käytön määrään (koskien molempia viittomakieliamme). Muutos näkyy muun muassa siinä, että perheisiin hankitaan tällä hetkellä usein viittomakielen opetuksen asemesta viittomien opetusta.
- Päätös 2:** Päätettiin seurata tilannetta ja tarpeen mukaan nostaa aihe lautakunnan kokouksessa käsiteltäväksi.
- e) Tarkasteltiin kolmivuotissuunnitelmaa ja todettiin, että olisi aika käynnistää siinä mainittu ”kuurosokeiden käyttämää viittomakieltä koskevien asioiden käsittely”.
- Päätös 3:** Teemaksi valittiin alustavasti ”kuurosokeiden käyttämän viittomakielen kehittämisperiaatteet”, esimerkiksi uudisviittomien luomisperiaatteet. Koska viittomakieliset kuurosokeat asuvat hajallaan ympäri Suomea, nähtiin, ettäärkevintä on järjestää heidän ja lautakunnan tapaaminen kuurosokeiden oman tapaamisen yhteydessä. Sihteeri ryhtyy järjestelemään tapaamista syksyille 2019.
- f) Keskusteltiin Facebookissa vilkkaan keskustelun käynnistäneestä lyhytelokuvasta Seevviist Jeegist
https://www.youtube.com/watch?v=MHcT2Sp_BMg&feature=youtu.be&fbclid=IwAR0BTPvb7hZDQP9okIRfYt3fkCt8ige_VFZIAJcR3NNpTjZpA224IXM5Uw.
Todettiin, ettei lyhytelokuvaan kokonaisuutena eikä siihen, kuinka siinä käytetään viittomakieltä, liity sellaista, jota viittomakielten lautakunnan olisi aiheellista

kommentoida.

11. § Ilmoitusasiat.

- a) Anna Puupponen esittää väitöskirjansa *Understanding nonmanuality – A study on the actions of the head and body in Finnish Sign Language* tarkastettavaksi Jyväskylän yliopistossa 11.5.2019. Vastaväittäjänä toimii FT Adam Schembri Isosta-Britanniasta ja kustoksena professori Tommi Jantunen Jyväskylän yliopistosta.
- b) Trondheimissa Norjassa järjestetään 21.–22.5.2019 pohjoismainen seminaari viittomakielten korpuksista ja leksikkotietokannoista. Lautakunnasta seminaariin osallistuvat Juhana Salonen ja sihteeri Leena Savolainen.

12. § Kuurojen Liiton kielensuojelutyöryhmän vierailu.

Kuurojen Liiton kielensuojelutyöryhmän suunniteltu vierailu lautakunnan kokouksessa peruuntui, koska kyseisen työryhmän oma kokous oli peruuntunut.

13. § Seuraava kokous.

Seuraava kokous on sovittu pidettäväksi 11.6.2019 klo 10–15.

14. § Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.55.

Vakuudeksi

Leena Savolainen
sihteeri

Juhana Salonen
puheenjohtaja

Tekstiiliite 1. Viittomakielten lautakunnan 70. kokous 19.3.2019. 8. § Kielipoliittiset aamukahvit.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/EduskuntaAloite/Sivut/TPA_80+2018.aspx

Toimenpidealoite TPA802018 vp

Outi Alanko-Kahiluoto vihr

Toimenpidealoite kansallisen kielipoliittisen toimintaohjelman valmistelun aloittamisesta

Eduskunnalle

Kotimaisten kielten keskus (aiemmin Kotimaisten kielten tutkimuskeskus) julkaisi vuonna 2009 Suomen kielen tulevaisuus -nimisen kielipoliittisen toimintaohjelman, joka suositteli Suomea asettamaan työryhmän laatimaan kielipoliittista ohjelmaa, joka ottaa kokonaisvaltaisesti huomioon Suomessa käytettävät kielet.

Valtioneuvosto hyväksyi vuonna 2012 kansalliskielistrategian. Se ei kuitenkaan ole onnistunut hidastamaan kansalliskielten aseman rapautumista Suomessa. Kansalliskielten asemaa vahvistava kokonaisvaltainen ohjelma olisi edelleen tarpeen.

Suomen kielen lautakunta on kannanotossaan 26.10.2018 esittänyt, että ohjelman valmistelussa tulisi ottaa kantaa 1) kansalliskielten käyttöalan kaventumiseen; 2) kansalliskielten hallinnan heikkenemiseen; 3) Suomen alkuperäiskansojen kielten pohjois-, inarin- ja koltansaamen sekä muiden kotoperäisten kielten eli karjalan, tataarin, Suomen romanikielen ja Suomen viittomakielten elvytys- ja vahvistamistoimien vakiinnuttamisen tarpeeseen; 4) kansalliskielten opetukseen maahan muuttaneille sekä maahan tulleiden oman äidinkielen opetukseen.

Äidinkielen rooli ymmärtämisen ja tiedon tuottamisen välineenä on korvaamaton, ja sen syrjäyttäminen vieraalla kielellä heikentää mahdollisuuksia käsitteelliseen ajatteluun. Kansalliskielten asema tieteen ja opetuksen kielinä on siksi turvattava. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kansalliskielten asemaan tieteen kielinä ja niiden käyttöön opetuksen välineenä koulutuksen kaikilla tasoilla.

Maahan tulleiden äidinkielen opetuksen tulisi olla nykyistä suunnitelmallisempaa. Kotoutumisessa kielen oppiminen on merkittävässä roolissa. Myös oman äidinkielen opetus tukee tehokkaasti kaikkea oppimista.

Suomen laissa tunnustettujen vähemmistökielten asema on kansalliskieltemme asemaa huomattavasti heikompi. Suomessa saamen kielet ovat alkuperäiskansan kieliä, joiden säilyminen elävinä kielinä edellyttää erityistoimenpiteitä. Valtioneuvosto on vuonna 2014 hyväksynyt periaatepäätöksen toimenpideohjelmasta koltan-, inarin- ja pohjoissaamen kielten elvyttämiseksi. Suomen kielen lautakunta esitti edellä mainitussa kannanotossaan, että ohjelmassa esitetyt toimenpiteet saamen kielten käytön, opetuksen ja aseman parantamiseksi tulisi kaikilla tasoilla panna täytäntöön.

Suomen romanikieli, suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli, tataari sekä karjalan kieli ovat muita uhanalaisia, perinteisesti Suomessa käytettyjä kieliä. Myös ne tarvitsevat aktiivisia toimenpiteitä säilyäkseen hengissä.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja kokoaa kielentutkimuksen, kielenopetuksen ja kielenhuollon asiantuntijoista asiantuntijakomitean laatimaan Suomen kansalliskieliä ja vähemmistökieliä koskevan kansallisen kielipoliittisen ohjelman.

Helsingissä 25.2.2019

Outi Alanko-Kahiluoto vihr